

MERMESSUS TRILOBATUS (EMERTON, 1882) (ARANEAE, LINYPHIIDAE) – NOVÝ DRUH PAVUČENKY V ČESKÉ REPUBLICE

***Mermessus trilobatus* (Emerton, 1882) (Araneae, Linyphiidae)
– a new spider species in the Czech Republic**

Jan DOLANSKÝ¹, Milan ŘEZÁČ², Antonín KŮRKA³

¹ Východočeské muzeum v Pardubicích, Zámek 2, 530 02 Pardubice, e-mail: dolansky@vcm.cz

² Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i., Drnovská 507, 161 06 Praha 6-Ruzyně, e-mail: rezac@vurv.cz

³ Národní muzeum, Přírodovědecké muzeum, Zoologické oddělení, Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1, e-mail: antonin_kurka@nm.cz

Mermessus trilobatus (Emerton, 1882) je pavouk původem ze Severní Ameriky, zavlečený do střední Evropy. Práce uvádí první nálezy tohoto druhu z území České republiky.

V letech 2007 a 2008 byla na několika místech ve středních, severních a východních Čechách nalezena pavučenka *Mermessus trilobatus* (Emerton, 1882) (syn. *Eperigone trilobata*). Nomenklatura je převzata z PLATNICKA (2009).

Níže uvedené údaje jsou prvními nálezy tohoto druhu na území České republiky:

1 samec, 12. 4. 2007, Bezděkov (pole síťového mapování organizmů 5959), 50°1'18.6"N, 15°38'40.7"E, písčiny s vřesem a třtinou křovištní v průsecích lesa pod elektrickým vedením, leg. J. Dolanský;

1 samec, 1. 4. 2008, CHKO Český kras, Liteň, rybník Obora (6050), 49°54'38.4"N, 14°8'13.7"E, detrit rákosového porostu, leg. A. Kůrka;

1 samec, 28. 6.–2. 8. 2008, Kleneč, NPP Kleneč (5651), 50°23'21.3"N, 14°15'23.6"E, stráž na písčité říční terase pod Řípem (lokalita hvozdíku písečného českého), leg. M. Řezáč;

1 samec, 18. 8. 2008, Praha 10 – Újezd u Průhonic, údolí Botiče, Rizova stráž (5953), 50°00'46.3"N, 14°33'14.8"E, bylinné patro v doubravě, leg. A. Kůrka.

Samci tohoto drobného druhu pavouka (velikost těla 1,6–2,1 mm) jsou nápadní přítomností zubu na přední ploše bazálního článku chelicer (jako u *Gnathonarium dentatum* nebo *Jacksonella falconeri*) a morfologií kopulačních orgánů – především distálně rozšířená tibie makadla, jako u zástupců rodu *Erigone*, a nápadný ventrální a mediální výběžek tzv. „embolic division“. Samice mají po kopulaci epigynu zalepenou kulovitou ucpávkou. Pro nákresy a podrobnější údaje o morfologii viz například HELSDINGEN (1982), MILLIDGE (1987), NENTWIG *et al.* (2003).

Mermessus trilobatus je druh rozšířený na většině území Severní Ameriky a obývá širokou škálu biotopů (MILLIDGE 1987). První nálezy v Evropě pocházejí z 80. let 20. století z jižního Německa u Karlsruhe (BLICK *et al.* 2005). Tam byl druh zavlečen snad americkou

armádou (NENTWIG *et al.* 2003). BLICK *et al.* (2005) jej již uvádí jako běžný druh všech typů otevřených stanovišť. V současné době je znám jeho výskyt z mnoha lokalit v Německu, dále například z Belgie, Rakouska, Švýcarska (NENTWIG *et al.* 2003) a z Velké Británie (HARVEY 2008).

Mermessus trilobatus je schopen úspěšně se šířit větrem (tzv. ballooning). Je pravděpodobné, že brzy kolonizuje příhodná stanoviště na celém území naší republiky. Rychlost a směr šíření v Evropě ze západu na východ budou pravděpodobně podobné, jako v případě invaze druhu *Ostearius melanopygius* (druh podobné velikosti a ze stejné čeledi), u něhož byla zjištěna na území České a Slovenské republiky rychlost šíření západním směrem zhruba 30 km/rok (RŮŽIČKA 1995).

Poděkování:

Jan Dolanský byl podpořen grantem DE06P04OMG002.

Milan Řezáč byl podpořen grantem MZE 0002700603.

Antonín Kůrka byl podpořen grantem RK01PO3OMG005.

Summary:

Spider *Mermessus trilobatus* (Emerton 1882) has been newly recorded in the Czech Republic. This originally North American spider has been spreading throughout Europe.

Literatura:

- BLICK T., HAENGGI A., WITTENBERG R., 2005: Spiders and Aliens – Arachnida. In: *Wittenberg R. An inventory of alien species and their threat to biodiversity and economy in Switzerland. CABI Bioscience Switzerland Centre, report to The Swiss Agency for Environment, Forests and Landscape SAEFL, Delémont, Switzerland. 213–229.*
- HARVEY P., 2008: *Eperigone trilobata* (Emerton, 1882), newly recorded in Britain. – Spider Recording Scheme News 61, In: *Newsletter of the British Arachnological Society 112: 24.*
- HELSDINGEN P. J. van., 1982: *Eperigone trilobata* revealed as a trans-American species. *Bull. Br. arachnol. Soc.* 5: 393–396.
- MILLIDGE A. F., 1987: The erigonine spiders of North America. Part 8. The genus *Eperigone* Crosby and Bishop (Araneae, Linyphiidae). *Am. Mus. Novit.* 2885: 1–75, (v PDF formátu ke stažení na: <http://digitallibrary.amnh.org/dspace/handle/2246/5129>).
- NENTWIG W., HÄNGGI A., KROPF C., BLICK T.: Spinnen Mitteleuropas / Central European Spiders. An internet identification key. <http://www.araneae.unibe.ch> Version of 8. 12. 2003. [cit. 18. 3. 2009].
- PLATNICK N. I., 2009: The world spider catalog, version 9.5. *American Museum of Natural History*. Dostupné na: <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html> [cit. 18. 3. 2009].
- RŮŽIČKA V., 1995: The spreading of *Ostearius melanopygius* (Araneae: Linyphiidae) through Central Europe. *Eur. J. Entomol.* 92: 723–726.

Došlo: 16. 4. 2009